

การกระจายอำนาจการศึกษาและนโยบายโดยเมืงกับการพัฒนาการศึกษาของประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

Decentralization of education , Doi Moi policy and the educational development of Socialist Republic of Vietnam

นนท์ณธิ์ ดุลยทวีสิทธิ์ *

บทนำ

การปฏิรูปประเทศตามนโยบายโดย เมืง ที่ได้ประกาศใช้อย่างเป็นทางการในการประชุมสมัชชาพรรคคอมมิวนิสต์ ครั้งที่ 6 ปี ค.ศ.1986 เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้รัฐบาลเวียดนามต้องปรับปรุงระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับการปฏิรูปประเทศที่เกิดขึ้น เพราะนโยบายโดย เมืง เป็นนโยบายที่มีแนวทางการปฏิรูปที่เน้นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ 3 ประการ คือ ประการแรก ได้แก่การเปลี่ยนระบบความสัมพันธ์ทางการผลิตที่จะลดการควบคุมจากส่วนกลางและอาศัยกลไกการตลาดมากขึ้น ประการที่สองได้แก่การปรับปรุงทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และประการสุดท้ายได้แก่การปรับปรุงความคิดและอุดมการณ์ของคนในสังคม

แต่อย่างไรก็ดี ความพยายามในการปรับปรุงและแก้ไขการศึกษาของรัฐบาลเวียดนามตั้งแต่ปี ค.ศ.1986 ไม่ได้ทำให้การศึกษาของประเทศมีความสอดคล้องกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของประเทศอย่างเพียงพอ อีกทั้งยังก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมาอย่างมาก รัฐบาลเวียดนามและกระทรวงศึกษาธิการและการอบรมได้ดำเนินโครงการ การวิเคราะห์ทรัพยากร ได้สรุปประเด็นปัญหาของการศึกษาก่อนปี 1991 ไว้ 7 ประการคือ 1) จำนวนนักเรียนและคุณภาพของการศึกษาสามัญในทุกระดับชั้นลดลง 2) การศึกษาระดับอาชีวศึกษาไม่ได้มีความเชื่อมโยงกับการจ้างงาน 3) การเตรียมการและเครือข่ายในการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยที่ไม่เพียงพอขาดการเชื่อมต่อการวิจัย, การผลิตและการจ้างงาน 4) การขาดแคลนครูผู้สอน 5) การขาดแคลนทรัพยากรที่ใช้ในการศึกษา 6) ระบบและการจัดการที่ไม่เหมาะสมในองค์กรและ 7) การศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Pam Minh Hac,1994, p.26)

สาเหตุที่สำคัญของปัญหาระบบการศึกษาคือ เกิดจากแผนการปฏิรูป ศรีประภา เพชรเมธีศรี (2542) นักวิชาการไทย เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจตามกลไกการตลาดส่งผลให้อัตราการเข้าเรียนของนักเรียนลดลงเพราะการเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้คนหนุ่มสาวเห็นโอกาสที่จะทำงานในภาคเอกชน ผู้ที่อยู่ในวัยเรียนจำนวนมากออกจากโรงเรียนเพื่อไปทำงาน ส่วนในชนบทระบบการเกษตรเป็นสิ่งจูงใจให้ผู้ปกครองไม่ส่งลูกเข้าโรงเรียน แต่ให้อยู่กับ

* อาจารย์ประจำสาขาวิชาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

บ้านเพื่อช่วยทำการเพาะปลูกของครอบครัวเพราะการทำการเกษตรยังอาศัยแรงงานอยู่มาก การนำระบบค่าเล่าเรียนมาใช้ทำให้ผู้ปกครองไม่มีเงินที่จะมาส่งลูกให้เรียนได้ (ศรีประภา เพชรมีศรี, 2542, น.46)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการนำเอานโยบายการปฏิรูปเศรษฐกิจตามนโยบายโดย เมีย มาใช้ได้ส่งผลให้เวียดนามไม่มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถที่สอดคล้องกับเทคโนโลยีใหม่ที่เข้ามาหรือวิชาการด้านต่างๆ ที่จะนำมาใช้ในระบบเศรษฐกิจแบบเสรีได้เพราะบุคลากรที่มีอยู่จำนวนมากของเวียดนามนั้นไม่ได้รับการฝึกฝนและอบรมประเด็นต่อมาคือ ก่อให้เกิดการลาออกไปหางานทำจะเป็นทางเลือกที่ดีกว่า เมื่อนำเอาประเด็นทั้งสองนี้มารวมกับปัญหาการไม่รู้หนังสือของประชาชนที่มีอยู่เดิมในระบบการศึกษานั้นจึงทำให้รัฐบาลพยายามดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปและพยายามลดปัญหาการศึกษา รัฐบาลเวียดนามจึงได้ทำการปฏิรูประบบการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม และแผนการศึกษาเพื่อปวงชนในช่วงปี 1990-2000 ซึ่งเป็นนโยบายหนึ่งของรัฐบาลเพื่อแก้ไขปัญหาและปรับปรุงระบบการศึกษา ทำให้ในการประชุมสมัชชาพรรคคอมมิวนิสต์ครั้งที่ 7 ปี ค.ศ. 1991 รัฐบาลเวียดนามจึงได้ยอมรับการดำเนินการปฏิรูปเศรษฐกิจตามนโยบายโดย เมีย ต่อไปรวมถึงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และนอกจากนั้น การประชุมคณะกรรมการกลางของพรรค (Plenary Session of the Party Central Committee) ในเดือนมกราคม ปี 1993 จึงได้ลงมติให้มีการดำเนินการปฏิรูป การศึกษาอย่างต่อเนื่อง (Continued Revolution of the Education and Training Cause) ซึ่งมีแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษาของเวียดนามสู่ปี 2000 4 ประการ คือ (Ministry of Education and Training, 2005, p.156)

1. การศึกษาเป็นพลังผลักดันและเงื่อนไขเบื้องต้นของวิธีการที่สนองตอบวัตถุประสงค์ของสังคมและเศรษฐกิจ เป้าหมายหลักคือการศึกษาและวิทยาศาสตร์ การลงทุนด้านการศึกษาถือว่าเป็นทิศทางเบื้องต้นของการลงทุนเพื่อการพัฒนา
2. การดำเนินการในวัตถุประสงค์ของการศึกษาหมายถึง การพัฒนาความรู้ของประชาชน การฝึกแรงงาน และการสนับสนุนความสามารถพิเศษในขณะเดียวกันต้องยกระดับคุณภาพและทำให้การศึกษามีประสิทธิภาพเพิ่มมากยิ่งขึ้น
3. การศึกษาต้องตอบสนองต่อความต้องการเพื่อการพัฒนาชาติ เช่น การศึกษาอย่างถาวร การเรียนรู้ตลอดชีวิต
4. การสร้างรูปแบบของการศึกษาให้มีความหลากหลาย กล่าวคือ รัฐบาลควรกำหนดนโยบายที่จะสร้างเงื่อนไขที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่อยู่ในความดูแลของรัฐและประชาชนที่ยากจนเพื่อให้พวกเขาได้มีโอกาสการเรียนรู้ยิ่งขึ้น

นอกจากการให้ความรู้แก่ประชากรเวียดนามอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันแล้ว ระบบการศึกษายังมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคมของเวียดนามอีกด้วย เช่น ในช่วงที่ผ่านมาเวียดนามประสบความสำเร็จในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และลดปัญหาความยากจน ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้จากดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index : HDI) ที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 1985 จนมาอยู่ที่อันดับ 108 จาก 127 ประเทศ

ในปี 2005 เทียบกับอันดับ 112 ในปี 2004 นอกจากนี้ ยังพบว่าดัชนี การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ของเวียดนาม อยู่ในระดับสูงกว่าประเทศที่มีรายได้เฉลี่ยใกล้เคียงกับเวียดนาม จึงอาจกล่าวได้ว่า มาตรฐานการครองชีพของ เวียดนามสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

เพราะฉะนั้น จะเห็นได้ว่ารัฐบาลและนโยบายพรรคคอมมิวนิสต์ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ของเวียดนามโดยเน้นไปที่ระบบการศึกษาเป็นสำคัญ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ รัฐบาลเวียดนาม ใช้เครื่องมือทางการศึกษาในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของเวียดนามเพื่อยกระดับความสามารถของ ประชากรให้รองรับกับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีข้อสมมติฐานการศึกษาว่าการส่งเสริม และสนับสนุนนโยบายด้านการศึกษาของเวียดนามอย่างต่อเนื่องและจริงจังนั้นส่งผลให้ประชากรเวียดนามมี ระดับการพัฒนาทางด้านทรัพยากรมนุษย์ที่สูงขึ้นและสอดคล้องกับความต้องการของประเทศ นอกจากนี้ ระบบ การศึกษายังช่วยเกื้อหนุนการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการผลิตสินค้าเกษตร ซึ่งเป็นสินค้าส่งออกสำคัญของเวียดนามที่นำมาซึ่งรายได้เงินตราต่างประเทศเป็นจำนวนมากในแต่ละปี จนส่งผล ให้ตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

จากแนวทางปฏิบัติเหล่านี้ทำให้รัฐบาลกำหนดนโยบายและมาตรการสำคัญในการพัฒนาการศึกษาที่สำคัญ 12 ประการ ได้แก่ (Forojalla,1993, p.89)

1. การปรับปรุงโครงสร้างใหม่ในระบบการศึกษาของชาติและยกระดับโรงเรียนของรัฐ นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้มีการส่งเสริมสนับสนุนให้เปิดโรงเรียนเอกชนและอนุญาตให้เปิดโรงเรียนเอกชนในชั้นอนุบาล อาชีวศึกษา และการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย
2. การเปลี่ยนแปลงระบบของโรงเรียนขึ้นใหม่โดยเฉพาะในระดับมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยให้มีการ เชื่อมโยงสถาบันเหล่านี้กับสถาบันการวิจัยต่างๆ มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ในทุกระดับชั้นของการศึกษา
3. การกำจัดความไม่รู้หนังสือสำหรับกลุ่มอายุ 15-35 ปี และการทำให้การศึกษาระดับชั้นประถม สำหรับเด็กอายุ 6-14 มีความเป็นสากล
4. การจัดตั้งระบบการศึกษาระดับมัธยมในระบบการศึกษาแบบสามัญที่เชื่อมโยงใกล้ชิดกับอาชีวศึกษา
5. การขยายอาชีวศึกษาโดยการพัฒนาโรงเรียนอาชีวะ ขึ้นเรียนและรูปแบบของการฝึกฝนงานอาชีวะ
6. การขยายและพัฒนการศึกษาในระดับสูงทั้งในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก
7. การกำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษา การออกแบบหลักสูตรใหม่ การปรับปรุงทฤษฎีของการ ศึกษาในทุกระดับชั้นของการศึกษา
8. การสนับสนุนงานวิจัยต่างๆ รวมถึงงานวิจัยทางการศึกษาเพื่อความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี
9. การพัฒนาการศึกษาในชนกลุ่มน้อยและบริเวณที่ห่างไกล
10. การออกกฎหมายการศึกษา การเพิ่มงบประมาณและระดมทรัพยากรอื่น ๆ ให้แก่การศึกษา
11. การทำให้ครูและผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามีคุณภาพ
12. การปรับปรุงการจัดการศึกษาขึ้นใหม่

การกระจายอำนาจในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน : ตัวแบบองค์กรอัจฉริยะ

เครื่องมือสำคัญที่รัฐบาลและพรรคคอมมิวนิสต์ของประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามนำมาใช้พัฒนาการศึกษาของประเทศนอกจากนโยบายโดย เมีย ดังที่กล่าวมาข้างต้น นั้นนโยบายการกระจายอำนาจทางการศึกษาเพื่อให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการบริหารจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา โดยจะต้องมีการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจทั้งในหน้าที่การจัดการศึกษาและการบริหารตามแนวทางการศึกษาเพื่อปวงชนที่กำหนดไว้ โดยมุ่งหวังให้มีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายและลดขั้นตอนการบริหาร เป็นการใช้ทรัพยากรในองค์กรอย่างคุ้มค่าเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษามากที่สุด โดยที่การกระจายอำนาจการบริหารสถานศึกษาจะเกิดประโยชน์ต่อนักเรียนที่ผ่านมาและคาดว่าจะทำได้ ดังนั้นการกระจายอำนาจ จึงเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่จะผลักดันให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพซึ่งรูปแบบการกระจายอำนาจที่สำคัญนั้นมีอยู่ 3 รูปแบบ (ธีระ รุญเจริญ, 2545)

1. Deconcentration เป็นการดำเนินการเกี่ยวกับการถ่ายโอนงานและปริมาณงานที่ต้องทำไปยังหน่วยงานย่อยของระบบ เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอาจจะกำหนดนโยบายว่าให้มีการนำการสอนรายบุคคลไปสู่กระบวนการเรียนการสอนในทุกโรงเรียนแล้วแต่ละโรงเรียนก็ดำเนินการหรือทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาชุดเรียนรายบุคคลหรือชุดการสอนขึ้นเอง

2. Delegation คือการถ่ายโอน (Transfer) อำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจจากลำดับขั้นที่สูงกว่าไปยังระดับที่ต่ำกว่า การมอบอำนาจหน้าที่ที่กำหนดต้องเป็นการปฏิบัติภายในกรอบของนโยบายที่กำหนดจากส่วนบนหรือส่วนใกล้เคียงกับส่วนบนเพราะอำนาจหน้าที่ที่สูงที่สุดไม่สามารถมอบให้ทำแทนได้ จนกว่าจะได้มีการวิเคราะห์แล้วว่าผู้ร่วมงานจะสามารถรับผิดชอบกิจกรรมของเขาได้

3. Devolution เป็นรูปแบบการกระจายอำนาจที่เกี่ยวกับการย้าย หรือเปลี่ยนสถานที่ของอำนาจ หน้าที่ไปยังหน่วยงานซึ่งทำงานโดยอิสระ หรือที่สามารถทำกิจกรรมได้อย่างอิสระด้วยตนเอง และเมื่อนำมาประกอบเข้ากับคำว่าการศึกษา แล้วนั้นสามารถได้สรุปถึงความสำคัญของการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไว้ 6 ประการ คือ

ประการแรก ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในองค์กร และช่วยทำให้มีบรรยากาศของการเป็นประชาธิปไตย
 ประการที่สอง ก่อให้เกิดการตัดสินใจที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของกฎหมายที่บัญญัติไว้
 ประการที่สาม ช่วยทำให้การตัดสินใจอยู่บนพื้นฐานของปัญหาและความต้องการที่แท้จริง
 ประการที่สี่ เป็นระบบมีส่วนร่วม ช่วยให้แต่ละบุคคลมีกระบวนการคิดและสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรเพิ่มมากขึ้น

ประการที่ห้า ก่อให้เกิดความสามัคคีภายในองค์กร ทำให้เกิดการประสานงานที่ดีและทำงานไปในทิศทางเดียวกันตลอดถึงความสามัคคีภายในองค์กรทำให้เกิดการประสานงานที่ดีและทำงานไปในทิศทางเดียวกันตลอดถึงการมีการติดต่อสื่อสารภายในอย่างมีประสิทธิภาพและ

ประการสุดท้าย ก่อให้เกิดประสิทธิภาพ โดยเฉพาะค่าใช้จ่าย งานด้านบริหารบุคคล

การกระจายอำนาจการศึกษาจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง หากนโยบายหรือแนวคิดในการกระจายอำนาจทางการศึกษาถูกขัดขวางด้วยอุปสรรคต่างๆ ดังนี้ (ภาณุวัฒน์ รักดีวงศ์, 2541, น.27-34)

1. ความไม่ชัดเจนในเจตนารมณ์ของการกระจายอำนาจทางการศึกษาว่าเป็นไปเพื่อใครหรือจะให้อำนาจแก่ใคร
2. ความสับสนในด้านการรับรู้ เกี่ยวกับความหมายและรูปแบบของการกระจายอำนาจของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
3. ความเคยชินของการใช้ระบบอำนาจ ตามรูปแบบอำนาจนิยมของกลุ่มข้าราชการ
4. ระดับของความรู้ความเข้าใจในเรื่องการกระจายอำนาจทางการศึกษาของผู้บริหารการศึกษาทุกระดับครูและประชาชน ในการที่จะสร้างศรัทธา ความเชื่อมั่น และการยอมรับในนโยบายดังกล่าว
5. กำลังงบประมาณของท้องถิ่นที่ต้องสามารถรองรับการพัฒนาและบริหารจัดการการศึกษาของท้องถิ่นได้
6. ระดับของการประสานงาน ในแต่ละระดับของการจัดการศึกษา ที่จะก่อให้เกิดความชัดเจนและสอดคล้องกันในแต่ละระดับของการบริหารและจัดการศึกษา ซึ่งจะต้องมีการประสานอย่างใกล้ชิดและชัดเจนในทางปฏิบัติมากที่สุด
7. กฎระเบียบที่มีความตึงตัง และไม่เอื้อต่อการกระจายอำนาจทางการศึกษา ที่ต้องมีการปรับปรุงแก้ไข และอาจถึงขั้นยกเลิกก็ได้ในกฎหมายบางฉบับที่ไม่ก่อให้เกิดการพัฒนาการศึกษาตามนโยบายการกระจายอำนาจทางการศึกษา

การกระจายอำนาจทางการศึกษากับนโยบายการศึกษาเพื่อปวงชน

นอกจากนโยบายภายในประเทศเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาของประเทศเวียดนามเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แล้ว เวียดนามยังได้เข้าร่วมการประชุมการศึกษาโลกอีกด้วย การประชุมระดับโลกว่าด้วยเรื่องการศึกษาเพื่อปวงชนที่จัดขึ้นในประเทศไทยโดยความร่วมมือขององค์กรหลัก 4 องค์กร อันได้แก่ ยูเนสโก โครงการเพื่อการพัฒนาขององค์การสหประชาชาติยูนิเซฟและธนาคารโลก ได้ตระหนักถึงสถานการณ์ทางการศึกษาช่วงก่อนปี 1990 โลกประสบกับปัญหาจำนวนผู้ที่ไม่รู้หนังสือในระดับพื้นฐานหรือรู้หนังสือแต่ไม่สามารถนำความรู้เหล่านั้นมาใช้ในการดำเนินชีวิตได้

ดังนั้น การประชุมระดับโลกว่าด้วยเรื่องการศึกษาเพื่อปวงชนจึงได้กำหนดปฏิญญาโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานให้กับมนุษย์ทุกคนที่มีโอกาสได้รับการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยทักษะสำหรับการเรียนรู้ที่จำเป็นได้แก่ ความสามารถในการพูด อ่าน เขียน คำนวณ และการแก้ปัญหา อันเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ทุกคนในการดำรงชีวิตเพื่อความอยู่รอด การศึกษาเพื่อปวงชนนี้จะตั้งอยู่บนแนวความคิดในเรื่องของการเปิดโอกาสในการเข้ารับการศึกษอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน การเน้นการเรียนรู้ การขยายขอบข่ายและแนวทางจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การเสริมสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ การระดมความร่วมมือจากทุกฝ่ายกรอบการดำเนินงานเพื่อตอบสนองการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน การเสริมสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ การระดมความร่วมมือจากทุกฝ่าย

กรอบการดำเนินงานเพื่อตอบสนองการเรียนรู้พื้นฐานเป็นหลักการที่สืบเนื่องมาจากปฏิญญาโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชนโลกผู้แทนรัฐบาล หน่วยงานระดับนานาชาติ หน่วยงานพัฒนาร่วมและองค์กรเอกชน เพื่อให้รัฐบาลและองค์กรนานาชาติ องค์กรที่ให้ความช่วยเหลือในระดับทวิภาคและองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางสำหรับการจัดทำแผนปฏิบัติงานของแต่ละประเทศให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของปฏิญญาโลกได้ (ธารทิพย์ ภิรมย์อนุกุล, 2548, น.78)

การกำหนดเป้าหมายในแผนการศึกษาเพื่อปวงชนแต่ละประเทศจะเป็นผู้กำหนดเองโดยอาจจะกำหนดได้ใน 6 มิติ ดังนี้คือ

1. การขยายกิจการด้านการเลี้ยงเด็กปฐมวัยและกิจกรรมเพื่อการพัฒนาอื่นๆ ซึ่งรวมถึงการให้ความรู้แก่ครอบครัวและชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับกลุ่มเด็กด้อยโอกาสและเด็กพิการ
2. การให้โอกาสในการเข้าเรียนและเรียนต่อจนจบชั้นประถมศึกษาภายในปี 2000
3. การปรับปรุงสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนโดยกำหนดตามร้อยละของประชากรกลุ่มอายุที่สามารถสำเร็จการศึกษาในระดับหรือเกินกว่าระดับที่กำหนดไว้
4. การลดอัตราการไม่รู้หนังสือของผู้ใหญ่ (แต่ละประเทศจะกำหนดช่วงอายุของกลุ่มเป้าหมายเอง) ให้ได้ครึ่งหนึ่งของระดับที่เป็นอยู่ในปัจจุบันภายในปี 2000
5. การขยายการให้บริการการศึกษาขั้นพื้นฐานและการฝึกอบรมทักษะอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของเยาวชนและผู้ใหญ่ โดยสามารถวัดประสิทธิผลของโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้ในแง่ของพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป และการนำผลการเรียนไปประยุกต์ใช้ในด้านสุขภาพอนามัย การทำงาน และการเพิ่มความสามารถในการทำงาน
6. การเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และค่านิยมต่างๆ ตลอดจนการสร้างพัฒนาการที่ต่อเนื่องเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและครอบครัว ประเมินประสิทธิภาพได้โดยพิจารณาจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย

จากวัตถุประสงค์และแนวความคิดของการศึกษาเพื่อปวงชนนี้ ทำให้ผู้แทนของรัฐบาลเวียดนามลงนามในปฏิญญาโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชนและกรอบการดำเนินงานเพื่อตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานในการประชุมระดับโลกรื่องการศึกษาเพื่อปวงชน

บทสรุป

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาการพัฒนาการศึกษาเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศเวียดนามหลังนโยบายโด่ย เมีย (Doi Moi) ค.ศ. 1986 ถึงปัจจุบัน (ค.ศ. 2014) รวมถึงศึกษาการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและการเมืองปกครองตั้งแต่หลังเวียดนามรวมประเทศจนถึงการปฏิรูปนโยบายโด่ย เมีย (Doi Moi) ที่ส่งผลต่อระบบการศึกษาเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของเวียดนามและให้สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจเพียงด้านเดียวทำให้ไม่มีการพัฒนาทางด้านทรัพยากรมนุษย์ จึงพบปัญหาเกี่ยวกับประชากรที่ไม่รู้หนังสือจำนวนมาก การศึกษาไม่สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ พ่อแม่ให้ลูกลาออกจาก

สถานศึกษาท้องถิ่น เพื่อสนองตลาดแรงงาน แรงงานวัยหนุ่มสาวต้องการมีรายได้จึงลาออกจากสถานศึกษา และการนำระบบเก็บค่าหน่วยกิตจากนักเรียนทำให้ผู้ปกครองไม่มีความสามารถในการจ่ายได้จึงให้บุตรหลานลาออกจากศึกษาในระบบ ด้วยสาเหตุของปัญหาต่างๆ เหล่านี้เองทำให้รัฐบาลมีการจัดทำแผนการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) ขึ้นเพื่อปรับปรุงและพัฒนาโดยดำเนินนโยบายเรื่องการศึกษาในทุกระดับการศึกษา

ภายในปี 2020 เวียดนามจะต้องลดจำนวนผู้ไม่รู้หนังสือให้เหลือจำนวนร้อยละ 5 ผลสำรวจเฉลี่ยปี 2010-2014 จากยูเนสโก ผลคือ ผู้ใหญ่อายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปนั้นมีอัตราการรู้หนังสือคือ 90.3 และเยาวชนอายุระหว่าง 15-24 ปี มีอัตราการรู้หนังสือ คือ 93.9 ดังนั้นในเป้าหมายนี้ยังถือว่ารัฐบาลเวียดนามไม่สามารถดำเนินงานให้ได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้สำเร็จ

จากการศึกษาพบว่า รัฐบาลเวียดนามสามารถบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้นั้นเกิดจากวัฒนธรรมรักการเรียนรู้และสนับสนุนคนเก่งของเวียดนามเอง วิสัยทัศน์ของผู้นำที่ได้ดำเนินนโยบายด้านการศึกษาอย่างต่อเนื่องและจริงจัง นโยบายและการดำเนินมาตรการตามแผนการศึกษาอย่างจริงจัง การได้รับความช่วยเหลือจากองค์กรต่างชาติ ผู้ปกครอง ครู และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมืออย่างจริงจัง และบทบาทของสื่อมวลชน

จากการศึกษายังพบอีกว่า ปัจจัยที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคสำคัญต่อการดำเนินการทางด้านการศึกษาของเวียดนามคือ สภาพภูมิประเทศและการกระจายอำนาจทรัพยากรของรัฐบาล ปัจจัยทั้งสองอย่างนี้ถือเป็นอุปสรรคที่สำคัญที่ทำให้รัฐบาลไม่สามารถพัฒนาด้านการศึกษาในพื้นที่ห่างไกลได้อย่างทั่วถึง

สำหรับปัจจุบันนี้เวียดนามกำลังใช้แผนการศึกษาเพื่อปวงชน ปี 2001-2010 และยังไม่มีการประเมินผลการดำเนินงานของแผนนี้

จากผลการศึกษาผู้ศึกษาพบว่าเวียดนามใช้กลยุทธ์ด้านการศึกษาเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นกลยุทธ์ที่สำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศ ซึ่งผู้ศึกษาพบว่าแนวคิดนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Hanson, E.M. ที่กล่าวไว้ว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คือกระบวนการสร้างความรู้, ทักษะ, ความสามารถในการปฏิบัติงาน และเพิ่มขีดความสามารถแก่ประชาชนทั้งหมดในสังคม นอกจากนั้นในเรื่องเกี่ยวกับทรัพยากรมนุษย์ Hanson ได้กล่าวไว้ว่า ทรัพยากรมนุษย์ คือ การสร้างพื้นฐานที่ดีที่สุดสำหรับการสร้างชาติ เงินทุนและทรัพยากรธรรมชาติ เป็นเพียงปัจจัยพื้นฐานสำหรับการผลิต แต่กำลังคน (Manpower) จะเป็นผู้ดูแลและควบคุมเงินทุนอีกที และเป็นผู้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติสำหรับสร้างองค์กรทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง รวมทั้งเป็นผู้นำพาชาติก้าวไปข้างหน้าด้วย และสิ่งที่ชัดเจนที่สุด ประเทศที่ไม่สามารถพัฒนาความรู้และทักษะของประชาชนได้ จะทำให้ไม่สามารถพัฒนาในด้านอื่นๆ ได้เลย (Hanson, 1996)

ดังนั้นจึงถือว่า การให้ความรู้ด้วยระบบการศึกษานั้น เป็นกลไกหลักที่สำคัญสำหรับการพัฒนาความรู้ และทักษะของมนุษย์ที่จำเป็น เพราะฉะนั้นการพัฒนาประเทศที่สำคัญที่สุดคือ การขยายโอกาสทางการศึกษาขึ้นพื้นฐานเพราะถือว่าเป็นกุญแจสำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติ ซึ่งตรงกับนโยบายและเป้าหมายที่สำคัญของประเทศเวียดนามที่มีนโยบายขยายโอกาสทางการศึกษาขึ้นพื้นฐานให้กับเด็กนักเรียนในพื้นที่ห่างไกลและกระจายการศึกษาให้ทั่วถึงโดยมุ่งให้เด็กที่มีอายุ 6-14 ปี จำนวนร้อยละ 90 ได้เข้าเรียนในระดับประถมศึกษา และลดจำนวนผู้ไม่รู้หนังสือให้เหลือน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้

การดำเนินการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยระบบการศึกษานั้นสอดคล้องกับกรอบทฤษฎีของนักวิชาการหลายคนด้วยกันที่เกี่ยวกับ “ทฤษฎีทุนมนุษย์” นักทฤษฎีทุนมนุษย์ อ้างว่า การศึกษา คือ เครื่องมือที่สำคัญสำหรับการผลิตประชากรที่มีความสามารถ นอกจากนั้น การเพิ่มระดับของการศึกษาจะนำไปสู่การเพิ่มรายได้ต่อหัวประชาชาติ ข้อเสนอแนะนี้ถูกทดสอบด้วยการหาความสัมพันธ์ ระหว่าง GNP และ ความก้าวหน้าทางการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศเปรียบเทียบกัน ทั้งระดับการศึกษา, อาชีพ และสถานะทางเศรษฐกิจ และผลการทดสอบที่ออกมา คือ “การศึกษาและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์กัน”

นอกจากนั้น มีการศึกษาด้านเศรษฐกิจหลายเรื่องที่ไม่สามารถอธิบายได้ว่า ปัจจัยอะไรที่ทำให้ผลผลิตของประเทศเพิ่มขึ้น เมื่อมาสืบรู้ภายหลังว่าปัจจัยต่างๆ เช่น การปรับปรุงเทคโนโลยีและการลงทุนด้านเงินทุนถูกส่งเสริมในเรื่องคุณภาพและปริมาณของทุนมนุษย์นั่นเอง ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ความสามารถของมนุษย์ถูกคาดหวังให้เป็นกุญแจที่สำคัญในการสร้างความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและการพัฒนาอย่างรวดเร็ว นอกจากนั้นยังมีเหตุผลสนับสนุนการศึกษานี้ด้วยว่า หากเรียนมากก็จะสร้างรายได้มากขึ้นด้วย

อย่างไรก็ตาม การศึกษาเพียงอย่างเดียวอาจจะยังไม่เพียงพอสำหรับการเปลี่ยนแปลงประเทศชาติ ยังต้องมียุทธศาสตร์ประกอบอื่นๆ ด้วย เพราะว่าการศึกษานั้นจะต้องมีปัจจัยอื่นๆ มาช่วยด้วย ดังนั้นทฤษฎีทุนมนุษย์ จะยังคงน่าเชื่อถือเมื่อดูปัจจัยด้านการศึกษา เชื่อมโยงกับปัจจัยด้านอื่น ควบคู่กันไป

จากการอ้างอิงดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานทางด้านการศึกษาของประเทศเวียดนามนั้น รัฐบาลพยายามสร้างทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณค่าด้วยกระบวนการให้ความรู้ผ่านระบบการศึกษา และมีเป้าหมายด้านการศึกษาอย่างชัดเจน การพัฒนาทุนมนุษย์จึงเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญของการพัฒนาประเทศเวียดนาม

บรรณานุกรม

- การประชุมโลกเรื่องการศึกษาเพื่อปวงชน. (2533). *ปฏิญญาโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชนและกรอบการดำเนินงานเพื่อตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ขึ้นพื้นฐาน*, แปลโดย ทิพวรรณ บุญช่วย และ พรทิพย์ กาญจนนิคม. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พรินต์ติ้ง.
- เขียน ธีระวิทย์. (2542). *เวียดนาม สังคม เศรษฐกิจ ความมั่นคง การเมืองและการต่างประเทศ*. กรุงเทพฯ : สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธารทิพย์ ภิรมย์อนุกุล. (2548). *แผนการศึกษาเพื่อปวงชนของเวียดนาม (1900-2000)*. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธีระ รุณเจริญ. (2545). *การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2540). *การปฏิรูปการศึกษาประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : ที.พี. พรินท์.
- ศรีประภา เพชรเมธี. (2542). *การพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองเวียดนาม*. กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คปไฟ.

ภาณุวัฒน์ รักดีวงศ์. 2541, มีนาคม). ร่างรัฐธรรมนูญใหม่กับการกระจายอำนาจทางการศึกษา. *วารสารวิชาการ*, 1, 27-34.

วิสุทธิ วิจิตรพัชรภรณ์. (2548). *การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ลิปพนนท์ เกตุทัศน์ และคนอื่นๆ. (2548). *การปฏิรูปวิทยาศาสตร์ : กรณีศึกษาเวียดนาม*. กรุงเทพฯ : กลุ่มงานพัฒนานโยบายวิทยาศาสตร์ศึกษา, สกศ.

ฝ่ายวิชาการส่วนวิเคราะห์เศรษฐกิจ. (2549). *ระบบการศึกษา...หุ้มพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจของเวียดนาม*. กรุงเทพฯ : ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย.

สุด จอนเลิศสิน. (2543). *เวียดนามกับการปฏิรูปประเทศตามนโยบายโดย เมีย (พ.ศ. 2529-2539)*. กรุงเทพฯ : โครงการตำราคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *รายงานการสัมมนา เรื่อง เหตุใดเวียดนามจึงประสบผลสำเร็จด้านวิทยาศาสตร์ศึกษา?*. กรุงเทพฯ : กลุ่มงานพัฒนานโยบายวิทยาศาสตร์ศึกษา.

สันติยา เอกอัคร. (2550, 15 พฤษภาคม). กลยุทธ์ด้านการศึกษาเพื่อเร่งรัดพัฒนาแรงงานฝีมือ กรณีศึกษาเวียดนาม. *มติชนรายวัน*, 7.

Forojalla, S.B. (1993). *Educational planning for development*. New York : St. Martin Press.

Hanson, E.M. (1996). *Education administration and organization behavior*. (4th ed.). London : A Simon L Schuster.

Ministry of Education and Training. (2005). *Vietnam Education and training directory*. (2nd ed.). Hanoi : Education Publishing House.

_____. (2001). *Vietnamese Education and Training Development Strategy to Year 2010 for The Cause of Industrialization and Modernization of Vietnam*. Hanoi : Education Publishing House.

Pham Minh Hac. (1994). *Education in Vietnam : Situation, issue, and policies*. Hanoi : Ministry of Education and Training.

UNESCO. (2000). *The Assessment Education for All 2000 : Country Report : Vietnam*. Bangkok : PROAP.